

Stanowisko
Zrzeszenia Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów Województwa
Lubuskiego
z dnia 15.11.2011 r.
w sprawie: **systemu finansowania zadań z zakresu oświaty
realizowanych przez JST
i wprowadzenia zmian legislacyjnych
w Ustawie z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela
oraz Ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty**

Na podstawie § 19 ust. 1 pkt „n” Statutu Zrzeszenia Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów Województwa Lubuskiego, zajmując stanowisko we wspólnych sprawach gmin:

Zrzeszenie Prezydentów, Burmistrzów i Wójtów Województwa Lubuskiego wnosi o **podjęcie daleko idących zmian w zarządzaniu systemem oświaty**, w którym czynny i znaczący udział mają jednostki samorządu terytorialnego, jednak w chwili obecnej, bez możliwości wpływu na jego konstrukcję.

Przyczynkiem do podjętej dyskusji na forum 80-ciu gmin województwa lubuskiego jest narastająca liczba zadań zleczanych samorządom (określone w *Stanowisku ZPBiW WL z dnia 23 października w sprawie: obciążania budżetów gminnych dodatkowymi zadaniami bez zabezpieczenia środków finansowych na ich realizację*), a w szczególności obserwacja działań podejmowanych przez rząd, priorytetowo ukierunkowanych na potrzeby grupy zawodowej nauczycieli, bez uwzględnienia w dyskusji głosu samorządów, jako faktycznych wykonawców obowiązujących aktów prawnych. Niniejsze stanowisko ma na celu przedstawienie głównych przyczyn niewłaściwego funkcjonowania systemu oświaty w gminach, których każdorazowym finalnym efektem jest brak zabezpieczonych odpowiednich środków finansowych :

1. Skutki realizacji zadania polegającego na objęciu obowiązkiem przedszkolnym dzieci w wieku 5-6 lat oraz wynikające z nich propozycje wprowadzenia zmian:

1). Brak, mimo wprowadzonego obowiązku odbycia przygotowania przedszkolnego, objęcia dzieci przedszkolnych subwencją oświatową.

2). Brak jednoznacznego stanowiska w sprawie objęcia obowiązkiem szkolnym dzieci 6-letnich od 1 września 2012, co skutkuje dezorganizacją i niemożnością zaplanowania rzeczywistej ilości miejsc w placówkach oraz realnego zapotrzebowania na środki na zadanie w ramach strategii rozwoju oświaty w danej gminie. W celu zapewnienia właściwej organizacji pracy, przygotowania placówek i efektywnych budżetów, wskazanym jest wyznaczenie konkretnego terminu, w którym obowiązek szkolny obejmie wszystkie dzieci 6-letnie. Prawo *dobrowolnego skierowania dziecka do przedszkola* traktowane było jako wymóg okresu przejściowego, który w opinii samorządów winien zostać zamknięty, zgodnie z wcześniejszymi deklaracjami.

3). Brak przejrzystych zapisów odnośnie sposobu ponoszenia opłat za korzystanie z przedszkola, podważanie uchwał w trybie nadzorczym oraz uruchomienie lawiny procesów odszkodowawczych. Analiza skutków wprowadzenia nowego systemu opłat za przedszkola wykazuje rosnące zjawisko ograniczenia pobytu dzieci w placówce do 5 h wolnych od opłat. W efekcie nie osiągamy adekwatnych wpływów za pobyt, ponosząc stałe koszty utrzymania placówki.

II. Realizacja obowiązków wynikających z zapisów Ustawy z dnia 26 stycznia 1982 roku Karta Nauczyciela :

Należy podkreślić fakt, iż kwestionujemy funkcjonowanie Ustawy *szczególnej*, która powstała 30 lat temu i pomimo licznie wnoszonych poprawek, nie udało się dostosować jej zapisów do zmian podyktowanych zasadami gospodarki wolnorynkowej. Utrzymując etos zawodu nauczyciela, jego znaczenie w całym procesie edukacyjnym i wychowawczym, należy zweryfikować dotychczasowe zapisy i podejście do przywilejów wybranej grupy zawodowej, wprowadzając współczesne standardy systemów motywacyjnych (przedkładanie efektów pracy, wyników rankingowych placówki, itp.), z równoprawnym głosem samorządu jako dysponenta środków :

1). Art. 9 Ustawy, który zapewnia zbyt szybką drogę awansu zawodowego nauczyciela, (krótkie odstępy czasu w stażu) od stażysty do nauczyciela dyplomowanego, z jednoczesnym dynamicznym wzrostem uposażenia. Przebieg awansu powinien być weryfikowany w określonym systemie kilku lat, co wpłynęłoby znacząco na rozwój kadry, poszukiwanie nowych perspektyw i chęć podnoszenia kwalifikacji.

2). Art. 10 Ustawy gwarantuje nawiązanie stosunku pracy z nauczycielem mianowanym i dyplomowanym na podstawie mianowania. W sytuacji gdy nauczyciel nie wypełnia swoich obowiązków, jego uczniowie nie osiągają wysokich wyników w nauce, rozwiązanie stosunku pracy na tej podstawie jest utrudnione. Warunkowanie wysokiej jakości kształcenia przez sposób zatrudnienia nie spełnia swojej funkcji, dlatego winno zostać zmienione na zatrudnienie na podstawie Kodeksu Pracy.

3). Art. 30a Ustawy w związku z art. 30 ust. 3, obligujący samorzady do wypłaty *jednorazowego dodatku uzupełniającego*, wyliczanego wg kuriozalnych kryteriów, niepowiązanych w żaden sposób z ilością przeprowadzonych godzin ani efektami nauczania.

4). Zapisy wprowadzające specjalne przywileje socjalne i system *quasi* motywacyjny:
- art. 49 tworzący i narzucający sztywno wysokość odpisu na fundusz nagród. Sugeruje się uelastycznie przepisu i ustanowienie JST decydującym wysokości odpisu jako wykonawcy zadania i dysponenta środków,

- art. 53 tworzący *zakładowy fundusz świadczeń socjalnych zarówno dla nauczycieli czynnych zawodowo oraz będących emerytami i rencistami*, którego sposób i obowiązek naliczenia istotnie obciąża budżety JST,

- art. 54 ust. 3 i 5 dot. przyznawania *dodatku mieszkaniowego i 10% tzw. dodatku wiejskiego*, uzależnionego od statusu rodzinnego nauczyciela i zamieszkania w danej gminie. Należy nadmienić, iż okoliczności wprowadzenia tego dodatku miały na celu zmniejszenie dysproporcji społecznych w kształceniu pomiędzy miastem a wsią, zachęcając młodych i wykwalifikowanych nauczycieli do podejmowania pracy na wsi i tym samym wpływając na podniesienie poziomu nauczania. Obecnie

nie jest możliwym podjęcie pracy w szkole, zarówno wiejskiej, jak i miejskiej bez odpowiedniego wyższego wykształcenia. W związku z powyższym, domniemany czynnik motywacyjny w postaci dodatku wiejskiego zdevaluował się, jest bezzasadny i wręcz nieuprawniony.

- art. 54 ust. 1 dot. zapewnienia lokalu mieszkalnego na terenie gminy wiejskiej i miejskiej do 5 tys. mieszkańców (z prawem zachowania lokalu po przejściu na emeryturę oraz dla blisko spokrewnionych członków rodziny).

Znaczącym i niezrozumiałym jest dla nas jako pracodawców fakt, iż wszystkie dodatki socjalne wymienione w art. 53 i 54, nadal funkcjonują w takiej formie, a ze względu na swój socjalny charakter nie są składnikami wynagrodzenia i tym samym nie mogą być wliczane do średniego wynagrodzenia.

5). Weryfikacja i uelastycznie zapisów mających powiązanie z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych:

- art. 70a ust. 1 ustalający sztywno wysokość środków przeznaczonych na realizację doskonalenia zawodowego nauczycieli (1% ogólnego rocznego budżetu na wynagrodzenia osobowe), bez względu na faktyczne zapotrzebowanie i sytuację gminy realizującej zadanie.

6). Weryfikacja przepisów regulujących świadczenia zdrowotne i urlopowe:

- art. 72 przyznający grupie zawodowej i członkom rodziny dodatkowe środki na pomoc zdrowotną, dodatkowo i poza odprowadzaną składką na ubezpieczenie zdrowotne,

- art. 73 przyznający urlop dla poratowania zdrowia, który winien być finansowany ze środków ZUS oraz udzielany na podstawie orzeczenia specjalnej komisji.

Postulowane zmiany dotyczą szerokiego zakresu działań, począwszy od wysokości pensum nauczycielskiego (zmiana na 40-godzinny tydzień pracy z 22 h pensum nauczyciela przedmiotu), „tła” socjalnego dla wykonywanego zawodu, warunków awansu oraz systemu motywacyjnego, których koszty w obecnej sytuacji pochłaniają w całości przyznawane samorządom środki.

7). Weryfikacja podstawy prawnej dotyczącej likwidacji, przekształcania szkół: art.5, art.5a, art.5c, art. 17, art. 59, art. 79, ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty. W większości gmin subwencja w części oświatowej nie pokrywa wszystkich wydatków na oświatę. Samorzady ze swoich budżetów zmuszone są dokładać środki do jej prawidłowego funkcjonowania, często do małych szkół, w których klasy liczą po kilku uczniów. Racjonalizowanie wydatków oświatowych utrudniają skomplikowane, długotrwałe i kosztowne procedury likwidacji, przekształcania bądź łączenia szkół. Zmiana organu prowadzącego jednostki oświatowej nie powinna wiązać się ze stosowaniem nazwy „likwidacja” ponieważ wywołuje to niepotrzebne emocje i protesty społeczne, a *de facto* placówka nadal funkcjonuje. Brak opinii kuratora i związków zawodowych, które nie partycypują w kosztach utrzymania placówek oświatowych, jest często przyczyną naruszenia procedury. Jeśli te opinie mają być wiążące dla przeprowadzenia procesu likwidacji, przekształcania czy łączenia, powinny być poparte uwagami do przesłanej przez samorząd, wraz z wnioskiem, analizy ekonomicznej kosztów utrzymania placówki, źródeł i poziomu finansowania oświaty w danym samorządzie.

Biorąc pod uwagę fakt, iż ostatecznie to gmina monitoruje faktyczny przyrost lub spadek mieszkańców-dzieci korzystających z usług edukacyjnych i jest jedynym rzeczywistym planistą odpowiedzialnym za realizację wg zapotrzebowania, a jednocześnie nie mając wpływu na ogólnie ustalane, istotne składowe finansowe w całym systemie (podwyżki wynagrodzeń oraz „dodatki” z w/w zapisów KN), zestawienie tych faktów wydaje się z góry zaprzeczać powierzonej gminom konstytucyjnie funkcji samorządności.

Jednocześnie, analizując wszystkie powyższe aspekty a mając w perspektywie rządową propozycję subwencji na 2012 r. (*projekt Rozporządzenia MEN z dnia 27.10.2011 w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla JST w roku 2012*), stanowczo oponujemy przeciwko systemowi jej naliczania, który uwzględnia przede wszystkim liczbę uczniów jako podstawową składową, a nie rodzaj i ilość zadań oświatowych realizowanych w gminach.

W poczuciu dobrze wypełnianej roli, samorządy winny mieć autentyczny wpływ na organizację systemu oświaty na swoim terenie, z czynnymi narzędziami w postaci właściwie funkcjonującego prawa. Motorem naszych działań jest przede wszystkim rozwój naszych gmin i działalność z pożytkiem dla lokalnych społeczności, jednak każdy obecnie proponowany sposób: **redukcja kolejnych dotacji**, wydaje się czysto mechanicznym i bez głębszej analizy faktycznych skutków.

W obecnej sytuacji finansów publicznych oraz perspektyw na rozwiązanie bieżących problemów budżetu państwa, zasadnym wydaje się demokratyczne podejście do stosowanych rozwiązań względem wszystkich grup interesu, a nie ponownie kosztem samorządów, jako wykonawców zadań zleconych.

PREZES
Zrzeszenia Prezydentów, Burmistrzów
i Wójtów Województwa Lubuskiego
mgr inż. Wacław Tyszkiewicz

Otrzymują:

- 1/ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
- 2/ Ministerstwo Edukacji Narodowej
- 3/ Ministerstwo Finansów
- 4/ Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej
- 5/ Prezes Rady Ministrów Rządu RP
- 6/ Marszałek Sejmu RP
- 7/ Marszałek Senatu
- 8/ Marszałek Województwa Lubuskiego
- 9/ Wojewoda Lubuski
- 10/ Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego
- 11/ Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży
- 12/ Komisja Finansów Publicznych
- 13/ Związek Gmin Wiejskich RP
- 14/ Związek Miast Polskich
- 15/ Związek Powiatów Polskich
- 16/ Unia Metropolii Polskich
- 17/ Unia Miasteczek Polskich
- 18/ Związek Nauczycielstwa Polskiego
- 19/ Helena Hatka – Senator RP
- 20/ Stanisław Iwan – Senator RP
- 21/ Robert Dowhan – Senator RP
- 22/ Bożenna Bukiewicz – Poseł RP
- 23/ Stefan Niesiołowski – Poseł RP
- 24/ Krystyna Sibińska – Poseł RP
- 25/ Witold Pahl – Poseł RP
- 26/ Bożena Sławiak – Poseł RP
- 27/ Waldemar Sługocki – Poseł RP
- 28/ Józef Zych – Poseł RP
- 29/ Bogusław Wontor – Poseł RP
- 30/ Elżbieta Rafalska – Poseł RP
- 31/ Jerzy Materna – Poseł RP
- 32/ Marek Ast – Poseł RP
- 33/ Maciej Mroczek – Poseł RP
- 34/ „Wspólnota”
- 35/ „Gazeta Wyborcza”
- 36/ „Gazeta Prawna”
- 37/ „Rzeczpospolita”
- 38/ „Puls”
- 39/ TVP Gorzów
- 40/ Radio Zachód
- 41/ portalsamorzadowy.pl
- 42/ wartowiedziec.org